

BONANY

Veg. vol. I, 71-72. Pròpiament és el nom d'un antic santuari, situat uns 3 k. al Sud de Petra, dalt d'un gran puig, a mig camí de Vilafranca; per mor del qual s'ha designat aquest poble amb el determinatiu *V. de Bonany*. El santuari ja figura amb aquest nom en el mapa Despuig, S. XVIII, pintant-ho com un elevat turó al cim del qual s'alça l'Ermitatge. Deu haver-n'hi més dades històriques en el llibret de Mn. Fco. Torrens «Apuntes Històricas sobre el Santuario de *Bonany*»; i en la monografia «Ermitas de Mallorca y Menorca» de la col·lecció *Panorama Balear*, que dedica a aquesta les pp. 8-11.

El nom es repeteix en altres punts de l'illa: Son *Bonany* (pron. *bonáy* xLI, 39.23), de *Dalt i de Baix*: si és posttopònim de 'altre o repetició del mateix ètimon, no ho puc assegurar, però és bastant lluny, uns 8 k. més al Nord, i pròxim a l'O. del caseriu d'Ariany (Masc. 20F4). I a l'altre cap de l'illa: *Na Bonany*, al te. d'Esporles, a *Ses Planes*, 4 k. a l'E. d'Esporles (XL, 200.4, Masc. 16D10), on Mascaró posa un megalit: imagino que és el nom tradicional d'aquest megalit, car és sabut que els mallorquins fan precedir el nom dels accidents geogràfics, sobretot els rocosos, del prefix *Na*, com si els personifiquessin (*la roca Tal* → *Na Tal*).

En el vol. I, sense saber encara tot això, ja vaig suggerir que aquí hi havia, disfressat, un nom anterior a la Conquesta; un arabisme: *bunián* 'edifici', 'construccions', mot de l'àrab de tots temps, que ja figura a l'Alcorà («a building» Penrice, p. 20), ben confirmat per totes les fonts clàssiques (Lane 216b) i les medievals, «ce qui est bâti à pierres» (Dozy (, 119b), i hispàniques (*RMA*, s. v. *hedificare*, 360.11), «edificació, edifici, la mesma obra» (*PAlc.* 238a35, b39). És a dir a penes hagué d'haver-hi un poc d'etim. pop. catalana, que apartà el nom d'un edifici religiós, de veneració cristiana, del record de la llengua dels malcreients.

El nom, fora de Mallorca, només es troba, en una altra comarca, dins el Princ., en la qual ja abunden els arabismes toponímics: prop de noms tals com *Selma*, *Altafulla*, *La Bleda*, *Salmella*, *Aiguamúrcia*, *Alió*, *Mafumet*, *Bràfim*, *Sarral*... *Bonany*, veïnat de cases escampades agr. a Querol i ja a la r. del Penedès, 4 k. al N. de *Selma*. Un Bernardus de *Bono Anno* notari que escriu una carta de franquesa, a. 1233, atorgada pel Comte de Rosselló a la gent de Clarà (Font Rius, C. d. p., § 261, 378.3f.) venia d'allí o de Mallorca?

En lloc de dar-nos-en documentació l'arxiver de Santa Coloma de Queralt, es destapà amb una etimologia: «*Bonany!* exclamació: Car és el contrari del que digué la reina de França, muller de St. Lluís, trobant-se a Damiata a punt de caure en mans dels sarraïns es precipità a parir una criatura... que fou *Trist-any!*» (Segura, *Veü del Mont.*, 1896, 314); per a la qual cosa cita l'autoritat de... Gebhart. *Se non è vero è... mal trovato*. Que no ve de *BONUS AMNIS* 'bon riuet', com somià Montoliu, ja ho rebutja *AlcM*, però no hi ha cap

riu a Bonany ni *MN* dóna *η* en cat. sinó en cast. Valguin tanmateix aqueixes extravagàncies, com a indicí que els qui treballaven (bé o malament) en toponomàstica ja no s'empassaven l'aparent etim. cat., com «sembla» disposat a fer-ho *AlcM*.

Un altre NL que pot venir d'aquesta arrel aràbiga és *Bunea* (pron. *bunéa*, pda. del te. de Polop (xxxiv, 189.10). Aquí fóra menys fàcil reduir-ho fonèticament a *bunián*, però crec que es tracta d'una altra forma de la mateixa arrel aràbiga: *bunäyya*, de significat semblant, ja recollit per *RMA* s. v. *edificium* (360.8f), traduït «édifice» per Dozy; aquest no és forma tan coneguda, sinó amb tendència a especialitzar-se en sentits secundaris; o bé, amb variació vocàlica, *binäya* en Lane (261b) i *bunayya* «viae minores deductae ab aliis majoribus», i «calamitas» en Freytag (I, 163b). I aquests 'petits edificis', obeint als simbolismes orientals prengueren el sentit figurat de «les sectes novelles hétérodoxes» en què Dozy (I, 119b) el troba en el marroquí Almakkarí i en el viatger oriental avalencianat Abendjobair. ¿Feren els moros de Polop un edicil *bunäyya*, o hi hagué allí una edició prèvia de *Bunker Barraqueta* rebel als bons alfaquins, o a la cristianització? ¹

¹ *Resurrecció* atàvica d'això altres 'barraquetes' com el *Bunker*? Que ja no *bunken*... però entrebanquen les obres comunes.

Bonar (Càrcer), V. *Bol-* (àr.)

BONARIGUES

Mas vigatà te. Tavèrnoles (mapa Brossa de St. Julià de Vilatorrada). Sens dubte de *masies Bonarigues*, nom format com *Les Gombaldes* de *Gombald*, -*bau*, *Les Bertranes* etc., partint del NP germ. *BON-RIK*, format amb els components *BON-* (20 casos en Först. 327 i dotzenes de noms cat. compostos en -*RIK* Ss. x-xii Aebischer, *Onom.* § 28), que ens va deixar també prole antroponímica: *Bonaric*; cogn. Ross. (Tuir xxvii, 81. 3), i prov. *Bonari(c)* que el *TdF* impossiblement voldria explicar per *Bon Enric*.

Enumero breument altres NPP catalans de la mateixa arrel germànica: En -*HILD*: *Boneu*, Cortal d'en *Boneu* te. Opol (xxv, 187.12). En -*SIND*: *Bonesind* (Först. 327), d'on *Bonesindo*, que A. Mundó registra l'any 950 a Vilamajor, i Aebischer (o. c., p. 38) *Bonesindus*, -*sinda* aa. 976 i 990. D'ací el cogn. mod. *Butzens*, *Butzems*, amb dissimilació *m-n > d-n*). En -*WALD*: *Bonal* cogn., que registro a tres pobles de l'Emp., i *Bonau* a. 1793, en Maldà, *Cal. d. S.* (II, 137); potser d'ací: «A. *Bomalde* femina» en un doc. de 967 relatiu a Palaldà (Colle. Moreau). Potser d'un *BON- + -RED* el cognom emp. *Bonareu*, músic de la cobla Pep Ventura, c. 1860 (Coromines, *Pep de la Tenora*, p. 69).

Bonarribada, *Bonarrés*, V. *BON-* adj. *Bonàs*, V. *BONA* NLL pirinencs *Bona-sort*, *Bonassies*, *Bona-terra*, *Bonavia*, -*vida*, -*vista*, V. *BON* adj.